

EROL ERDOĞAN

ORUÇ MEVSİMİ

© İz Yayıncılık Limited Şirketi, 2023

Sertifika no: 49821

İz Yayıncılık: 931

Sanat Edebiyat Dizisi: 230

ISBN: 978-605-326-786-7

3. baskı, İstanbul 2023

Oruçreis Mahallesi, Tekstilcent Caddesi

Koza Plaza B Blok No:12 Kat: 15/151 Esenler / İstanbul

Telefon: (212) 5207210

www.iz.com.tr

E-posta: bilgi@iz.com.tr

Tashih: Behiye Betül - Elif Konar

Kapak Tasarımı: Necla Tunçman

Sayfa Tasarımı: Medine Efe

Basıldığı yer: Mega Basım Yayın San. Tic. A.Ş. (Sertifika No: 44452)

Cihangir Mahallesi Güvercin Caddesi No: 3/1 Baha İş Merkezi

A Blok 34310 Haramidere, İstanbul Türkiye

ORUÇ MEVSİMİ

EROL ERDOĞAN

Gözden geçirilmiş yeni baskı

İZ

Erol Erdoğan; 1969 yılında Sinop'ta doğdu, İstanbul'da yaşıyor. Lisansını ilahiyatta, yüksek lisansını sosyolojide tamamladı. *Nida, Mavikuş, Şehrengiz, Bengisu. Net, Yeni Dünya, SPD Sosyal Politikalar, İSMEK El Sanatları, Minika Go, Minika Çocuk* dergilerinin kurucu ekiplerinde yer aldı. Siyasi partilerde il başkanlığı ve genel başkan yardımcılıklarının yanı sıra sivil toplum kuruluşlarında yöneticilik yaptı. *Millî Gazete, Dünyaya Yeni Söz, Yeni Şafak, Radikal, Yeni Birlik* gazeteleri ile *Yeni Dünya, Nida, Millî Şuur, Tohum, CF, Kültür Ajanda, Fikirname, ÇETO* dergilerinde yazıları, *Şehrengiz, Ay Vakti, Tütün* ve *Aydos* dergilerinde şiirleri yayımlandı. ARGETUS Araştırma'nın danışmanlığını yürütmektedir.

Deneme

İnsan Mevsimi (2013)

Oruç Mevsimi (2016)

Günbegün (2017)

Oyun Sözü (2017)

Saklambosi (2019)

N'apsak Bu Gençleri? (2021)

Oyun Kimin? (2023)

Oyun Setleri

Çocuk Oyunları (5 kitap, 2014)

Haydi Oyuna (Vildan Erdoğan ile. 6 kitap, 2022)

Belgesel

Oyun Sözü (2017, 10 bölüm)

İçindekiler

Oruç mevsimi.....	9
Kur'an için oruç.....	13
Oruç kolay mı?.....	17
Kulluğu sevdiren iklim.....	21
Gönülden buluşmalar.....	25
Çayırda iftar.....	29
Sahur sekseği.....	33
Hazarda ve seferde Ramazan neşesi.....	39
İftarımızı paylaşamıyoruz diye üzülüyorduk.....	47
Kendinden söz ettiren sayılı günler.....	55
Kavga için mi, sabır için mi?.....	59
Mahyalar ve mâniler.....	63
Medyanın Ramazan işleri.....	69
Mukabelelerim.....	75
Cerr eğitimi.....	79
Dişe kira, ev bedava.....	83
Ramazan çadırları ve sokak iftarları.....	87
Ramazanımızı eksiltenler.....	93
Sahur pikniği.....	101
Çocuk Ramazan'ı.....	107
Orucun çağa nasihati.....	113
Vakit içinde vakit.....	119
Ramazan'ın eskisi ve gerçek bayram.....	123
Bayramımız adımız olmuş.....	127

Bayramda neden mezarlığa gideriz?.....	133
Yetimle hemhâl olma vesilesi.....	137
Bayram yaşatarak öğretir.....	143
Ramazan özlemleri.....	147

*Oruç, her yıl beklenen hoř bir misafir olarak gelir.
Geliřiyle kavuşmayı, ayrılığıyla hüzünü tattırır; bayramında ise
ümitli olmanın önemini öğretir.*

*İlk akşamdan bayrama varıncaya dek, bir iklim gibi
sarıp sarmalayıarak bedenimizin ve ruhumuzun her zerresine
rengini verir.*

*Ramazan ayı, binlerce yıldır, büyük bir teslimiyetle
bu seyahatini sürdürmektedir.*

*Oruç, bu yönleriyle insanın en doğal mevsimlerinden biridir.
Oruç mevsimi sayesinde gökyüzü, yeryüzü ve insan
her yıl yeniden özüne döner.*

Oruç mevsimi

Mevsim deyince aklımıza Sonbahar, Kış, İlkbahar, Yaz gelir. “Saymaya neden Sonbahar ile başlarız?” sorusunun cevabı bellidir. Çünkü okullardaki mevsim tablolarımızda ve ders kitaplarımızda Sonbahar hep ilk sırada olurdu. Oysa mevsimleri saymaya Sonbaharla başlamak, hüznü önemseyen karakterimize ve alışkanlıklarımıza aykırı gözüküyor. Edebiyatçılar başta olmak üzere insanların çoğunluğu güz mevsimini ayrılık, gurbet ve ölüm gibi acılı hâllerle tanımlamışlardır. Bu inanişe göre, Güz en son sayılmalı. Çünkü o ayrılık mevsimi.

Sonbaharı, ayrılık, hüznü ve ölüm gibi kavramlarla ilişkilendirmeyenler de var. Ben onlardan biriyim. Güz aylarının ne çok hayat dolu ve ne denli rengârenk olduğunu *İnsan Mevsimi* kitabında anlatmıştım. Güz mevsimi, tohumla toprağın buluştuğu günlerin sahibi olduğu için ölümün ve ayrılığın değil, buluşmanın ve yeniden yola çıkışın mevsimidir. Onun için Sonbaharı hayatın en renkli mevsimi ve yeni bir hayata hazırlığın başlangıcı olarak görenler mevsimleri saymaya Sonbahardan başlayabilirler.

Saydığımız dört mevsim bize okullarda öğretildi. Bir de, dede-nine takvimleri var ki onların takvimindeki mevsimler çok karışık gibi gözükse de doğaya daha uygun. Aslında karışıklık, bizim onlara uzak kalışımızdan kaynaklanıyor, tamamen bize ait bir kusur. Babaannem okuma-yazma

bilmemesine rağmen, Kasım ve Hızır'ı, Cemreleri, Hıdırellez'i adı gibi bilir, sayardı. Dedem de öyleydi. Annem bu mevsimleri az çok biliyor, ben ise sadece adlarını duydum. Mesela bir halk takvimimize göre yılda sadece iki mevsim var. O takvimde sıcak günler için Hızır (Eyyam-ı Rûz-ı Hızır), soğuk günler için Kasım (Eyyam-ı Rûz-ı Kasım) denmektedir. Yine eskilerin takvimlerine göre, bugünkü mevsimlerin başlama dönemleri bizim bildiklerimizden farklı. Onların takvimine göre, İlkbahar-Yaz 21 Mart'ta başlıyor, 21 Haziran'da sona eriyor. Güz ise 23 Eylül'de başlıyor, 21 Aralık'ta kışın başlamasıyla sona eriyor. Cemreler ve şeb-i yeldâ var ki yeni kuşaklar bunları az çok biliyor. Çünkü cemreler ve şebi-i yeldâ, şiirlerde sıkça rastlanılan temalar arasında yer alıyor. Mevsime aşk karışınca bileni çoğalıyor. Eskilerin takvimlerinde mevsimler ve aylar; güneşe, toprağa, suya, iklim ve rüzgâra göre şekillenmiş.

Seminer ve sohbetlerde mevsimler üzerine konuşurken zaman zaman sorular sorarım. “Mevsimleri sayar mısınız?” derim örneğin. Koro hâlinde “Sonbahar, Kış, İlkbahar, Yaz.” diye sayılır hemen. “Peki, başka?” derim. Bu soruma şaşkın bakışlarla cevap verilir. Şaşkın bakışları süzdükten sonra konuşmayı şöyle sürdürürüm.

Tabiatın, güneşten kaynaklanan farklı hâllerine mevsimler diyoruz. Tabiatın mevsimlerini dünyanın hareketi ile güneş karşısındaki eksen eğikliği oluşturuyor. Yaz-Kış, Sonbahar-İlkbahar tabiatın mevsimleri. Her mevsimde iklim farklı; güneş farklı, rüzgâr farklı, yağış farklı ve flora farklıdır. Mütahiş bir devinim var. Tabiatın mevsimleri olduğu gibi insanın hayat içerisindeki ilerleyişi ve bu ilerleyişteki geçişlerinden de mevsimler oluşur. Mesela çocukluk, gençlik, orta yaşlılık, ihtiyarlık insanın ömür yürüncesine ait mevsimlerdir.

Sohbet arkadaşlarım ya da çoğunluğu gençlerden oluşan seminer takipçileri böyle bir konuşmayı genelde zihin açıcı

buluyorlar. Sonrasında sohbet ilerliyor, mevsimin insanı yanımsmaları üzerine yoğunlaşp gidiyoruz.

Her mevsim ayrı bir dünya, ayrı bir iklim, ayrı bir lezzet. Mevsimler bu kadar çeşitli olmasaydı, insanlar bu denli farklı olmazdı. Tek mevsim olsaydı, meyveler, sebzeler, çiçekler, sular, bulutlar, dağlar da bu kadar çeşitli olmazdı. Mevsimler rengârenk ve çok zengin. Allah, nimetlerini mevsimleri değiştirerek çeşitlendiriyor, farklılaştırıyor, çoğaltıyor. İnsan mevsimlere benziyor, mevsimler de insanlara benziyor. Kimimiz kış, kimimiz baharız; bazılarımız ikindi güneşi, bazılarımız sam yeli. Terazide hepsinin değeri farklı da olsa hiç biri gereksiz değil, hepimizin bir anlamı var.

Oruç mevsimlerle örülu bu dünyanın neyi olur? Oruç, bir mevsim midir? O gelip geçen bir vakit midir, yoksa daha derin bir şey midir?

Oruç, insanın kendi iç dünyasına yaptığı yolculuktaki doğal mevsimlerinden biridir. Çok güçlü bir mevsimdir o. Çünkü oruç, insanın kendisiyle, insanın diğer insanlarla ve canlı-cansız çevresiyle, insanın yaratıcısı ile olan ilişkilerinde farklı bir iklim sunuyor. Oruç ikliminin insana verdiği tazelik duygusu, insanın yeniden ve güçlü biçimde iman etmesini, kendini tanımasını, yaratanını tanımasını sağlıyor. Oruç mevsimi, insana, az yiyerek bedenine, az konuşarak diline, sabrederek iradesine hâkim olmasını öğretiyor. Bu yönüyle oruç, öğretici ve değiştirici bir mevsim. Oruç mevsimi, toprakla buluşan ağaç fidanının dibine dökülen can suyu gibi insanı yeniden hayata, yaratanına ve ibadete bağlıyor.

Oruç, insanın cemresi gibidir. Cemreler nasıl hava, su ve toprağa düşünce kâinat canlanıyor ve hareketlilik başlıyorsa Ramazanda da oruç insana değince insan yenileniyor. Oruç mevsimi insanı maddeten ve manen toparlıyor, sarmalıyor, tamir ediyor. Tamir bir ömür işlemdir, insan her tamir sonrası yeniden ömür kazanıyor, zamanı bereketleniyor.

Oruç mevsiminin gücü bir ay ile sınırlı değil. Ayın hareketleri eşliğinde, insan ömrü boyunca, yılın her günü oruç ile nasipleniyor. İnsanlığa hediye edildiği günden beri geçen zamanda, oruç güzelliğinin değmediği hiçbir gece, hiçbir gündüz; hiçbir zaman, an, saniye kalmamıştır. Yılın her anı Ramazanla karşılaşmış, hemhâl olmuştur. Oruç, insanın gerçek mevsimlerinden biridir. Oruç, insanın kalbini iyileştiren bir mevsimdir. Oruç, insanı kendine ve Rabbine döndüren özel bir mevsimdir.

Kur'an için oruç

*“Ondadır feyz-i hidayet ondadır afv ü kerem
Kadrini bil mevsim-i inzal-ı Kur'an'dır gelen.”*

Ahmed Remzi

Peygamber efendimizin Hira'ya gidişlerini, oradaki hâllerini, mağarada iken ilk vahyin gelişini defalarca okumuşuzdur. Ben de, bu konuyu farklı kaynaklardan; tarih kitaplarından, siyer kitaplarından, hadis metinlerinden okudum. Hira'da vahyin gelişini ilk okuduğumda ilkokuldaydım. Sonra Kur'an Kursunda, İmam Hatip Lisesinde, İlahiyat Fakültesinde, sonraki yıllarda da serbest okumalarımda defalarca bu bahsi tekrar tekrar okudum.

Okumalarımda müthiş bir bilgiyi atlamışım. İnsan daha önce okuduğunu bir daha okuduğunda yeni bir okuma biçimiyle okuyor böylece yeniden anlıyor, yeni bir şey anlıyor, yeni bir şey fark ediyor. Her yeni okumada vardır bu yeniden fark ediş.

Kitabı çalışmaya başlarken içimde bir his oluştu. Bir şey ile başka bir şeyin arasında doğrudan bir ilişki olabileceğini düşündüm. Kitabı hazırlama sürem boyunca içimdeki o hissin peşinde oldum. Sürekli “*Bu konuyu araştırıp yazmalıyım*” dedim. En son o konuyu yazacaktım. Kitap ilerledikçe içimdeki his büyüdü, düşünceye dönüştü, gittikçe yoğunlaştı, o iki şeyin arasındaki ilişkiden emin olmaya başladım.

Fark edişimi baştan sona anlatırsam konuyu doğru izah etmiş olacağımı düşünüyorum. Anlatayım.

Ramazan ile pek çok şeyin ilişkisini kurabiliriz. Sabır, namaz, dua, oruç, sahur-iftar, sadaka, yardımlaşma, ikram gibi. Ayetlerde ve hadislerde ya da geleneğimizde bunlarla ilgili vurgulara rastlarız. Ancak Ramazan'ın en çok Kur'an ile ilişkilendirildiğini görürüz. Onun için Ramazan ayına Kur'an ayı denilir. Ramazan kelimesinin doğrudan geçtiği Bakara Suresindeki ayette Ramazan, Kur'an'ın indirildiği ay olarak tanımlanıyor. Kadir Gecesi'ni anlatan ayetlerde de benzer bir işaret var. Vahiy meleği Cebrail ile Peygamberimiz arasında gerçekleştirilen Kur'an mukabelesi de Ramazan ayında yapılıyor. Hatta son yılda mukabele iki defa yapılıyor.

Oruç ve Ramazan ile Kur'an arasındaki bu kadar sıkı ilişki kurulmasından dolayı içime şöyle bir düşünce doğdu. Kur'anın mesajını her anlamda doğru alabilmek, onun anlamına derinden vakıf olabilmek, kendimizle ayetler arasında içten bir iletişim kurabilmek için kulağımızın, zihnimizin, kalbimizin, muhakeme kabiliyetimizin yani ruhumuzun ve bedenimizin her yönüyle ona hazır olması gerekir. İnsan, Ramazan ayında açlık ve susuzlukla buna hazırlanıyor. Açlık ve susuzluğun yanı sıra zevklerden uzak kalmak ve her türlü sıkıntı ve arzuya sabretmek suretiyle adeta pişiyor, ayetlerin mesajına iyice açık hâle geliyor. Her yıl bunu tekrar ederek, diğer aylarda oluşan eksilmeleri-kayıpları telafi ediyor, böylece her yıl ruhunu ve bedenini Kur'an mesajına yeniden hazırlıyor. Bunları düşündükçe insanın Kur'an'ı gerçek anlamıyla kavramasının ve Kur'an'ın insana kendini her yönüyle açmasının ancak oruçluluk hâliyle mümkün olacağına inandım. Her yıl Ramazan ayında adeta Kur'an ile ahdimizi gözden geçiriyoruz böylece. Ama onu tam anlamak için öncelikle açlığı, susuzluğu, sabrı yaşamamız gerekiyor.

Böyle düşünüp dururken "O zaman, ilk vahiy Ramazan'da gelmiş olmalı." dedim. Bu tahminim doğru muydu? Madem,

Kur'an'ı hakkıyla anlamak için oruçluluk hâli ile ruhumuzun ve bedenimizin bir kıvama gelmesi gerekiyordu, o zaman Peygamberimize gelen ilk vahiy herhangi bir zamanda gelmiş olamazdı. İlk vahiy ya Ramazan'da gelmiş olmalıydı ya da Ramazan değilse bile Peygamber aleyhisselam efendimizin oruç tuttuğu bir anda gelmiş olmalıydı.

Daha önce okuduğum İslam Tarihi ve Siyer kitaplarımı kütüphanede buldum. Onlarda bu bilgi belki olmayabilirdi çünkü onları kaç defa okumuştum, yine de bakayım dedim. Daha ilk okuduğum metinde şuna benzer bir cümleye rastladım.

“Hz. Muhammed (sav) otuz beş yaşlarına geldiğinde Arap toplumunda yaşanan ahlaki çöküntüden oldukça rahatsızlık duyuyordu. Mekke toplumunda haksızlıklar, adaletsizlikler, ahlaki çöküntü, insanların putlara tapma oldukça yaygındı. Peygamberimiz bu ortamdaki uzaklaşmak, yalnız kalmak ve tefekkür etmek amacıyla yanına yiyeceklerini de alıp Nur Dağı'nda bulunan Hira Mağarası'na gitmeye başladı. Burada yalnız başına günlerce kalıyor, evreni yaratan Allah'ın büyüklüğünü tefekkür ederek ibadet ediyordu. Yine 610 yılı Ramazan ayının bir Pazartesi gecesi Hz. Muhammed (sav) ibadet ve tefekkür esnasında Cebrail, Peygamberimize göründü. Peygamberimiz çok korkmuştu. Cebrail ona 'Oku!' dedi.”

Şaşırılmışım. Diğer kitapları karıştırdım. Hepsinde aynı bilgi vardı. İlk vahiy bir Ramazan gününde gelmişti. Peygamberimiz Hira'da oruçlu iken ilk ayetlerle muhatap olmuştu. Açlık, susuzluk, zikir, sabır, tefekkür ile hemhâl olduğu, ruhu ve bedeniyle içine doğru bir yolculuk yaptığı anda Kur'an'la muhatap olmuştu.

İçime doğanın doğru çıkmasından dolayı ve defalarca okuduğum bir konuda, önemli bir bilgiyi yeni keşfetmiş olmaktan dolayı şaşkındım. Yeniden iman etme, yeniden okuma, yeniden anlama kabiliyetini veren Rabbime şükrediyorum.

Kur'anı anlamak için ruhumuzun ve vücudumuzun oruçluluk ikliminde olması lazım. Hiç değilse yılda bir ay. O yenilenme bizi sonraki Ramazan'a ulaştırır.